

Miles Davis

katica burić **FUSION**

Pod pojmom fusion (ili jazz-rock) mnogi podrazumijevaju stil u glazbi koji je započeo sredinom '60-ih, bio iznimno popularan '70-ih, te završio sredinom '80-ih godina prošlog stoljeća. Stil koji je predstavljao spoj jazz-a i rocka sa “začinima” nekih drugih glazbenih elemenata, najčešće etna. Međutim, termin fusion ne bi trebalo shvaćati kao istoznačnicu s jazz-rockom, odnosno moglo bi se govoriti o užem i širem značenju toga pojma. Naime, samo uže značenje pojma fusion odnosi se na jazz-rock stil u glazbi kojom je zaokruženo glazbeno razdoblje (od '60-ih do '80-ih) i koji je '70-ih i '80-ih godina prošlog stoljeća bio najpopularniji stil u glazbi općenito, a u kojem se kombinirala tehnika modernog jazz-a s instrumentacijom i posebnim pristupom ritamskoj pratnji jednog soula i rocka iz 1960-ih godina. Šire značenje fusiona bila bi sinteza jazz-a i bilo kojeg drugog stila u popularnoj glazbi: rocka, soula, popa, funka, folka, itd. Može se reći da prema takvom gledištu priča o fusionu zapravo nikad nije ni završila, te da i danas, u vremenu u kojem je upravo spajanje, stapanje i “izmiksavanje” glazbenih stilova postalo pravilo pa slijedom toga fusion odista prevladava u glazbi.

No, počnimo iz početka priču o *fusionu (jazz-rocku)* stilu koji je, prije nego je postao masovnim pokretom (1970-ih), skoro kao i svaki drugi umjetnički stil, imao svojih anticipatora. I dok je 1950-ih na jazz sceni prevladavao *cool* i *hard bop*, te '60-ih *free jazz*, provlače se imena poput Ornettea Coleman-a i Johna Coltranea koji su jazz kombinirali s *bluesom*, Raya Charlesa koji je svojim *gospel big bandovima* spajao *blues* i *hard bop*, klavijaturista Jimmyja Smitha i Jimmyja Mcgriffa koji su plutali negdje između *jazz-a* i *r&b-a*, te Stana Getza koji je u jazz “nadolijevao” elemente *bossa nove*...

Zanimljivo je da '60-ih godina prošlog stoljeća, iako su tada aktivni još mnogi veliki jazz glazbenici, dolazi do svojevrstne krize u *jazzu*, čak do te mjere da se u marketingu čak izbjegavala ta riječ. Iako je u to vrijeme rock bio iznimno popularan, mnogi mladi glazbenici nisu imali afiniteta prema tome žanru, već su se u sklopu *jazz-a* željeli izraziti na jedan nov način. Možda je prvi korak u tom novom izrazu bilo proširivanje, jačanje zvuka, odnosno uvođenje električnih instrumenata. Iako je Ray Charles još 1959. godine upotrijebio električne klavijature (u čijem ga je zvuku naslijedio Herbie Hancock), sada je po prvi puta gitaristima i basistima omogućen nov, mnogo jači zvuk. Tradicionalne jazz instrumente, kao saksofon, trubu i kontrabas, ubrzo su zamijenili električna gitara i bas, te *synthesizer*. Uskoro su i ostali elementi *rocka* inkorporirani u jazz glazbeno tkivo, te njihov spoj i nije bio neprirodan ili nasilan jer su oba stila zapravo dijelila iste korijene; *blues*, *gospel*, *r&b*.

Energija *rocka*, harmonijski sklopovi te improvizacijska sloboda *jazz-a*, tendencija ka “ravnijem” ritmu i odmicanju od *swinga*, a opet nepravilni metar i neortodoksne ritamske konstrukcije, elementi su vidljivi

već kod prvih *jazz-rock (fusion)* grupa. Free Spirits jedna je od prvih takvih grupa koju su 1966. godine osnovali Larry Coryell, Bob Moses i Jim Pepper. Ubrzo su uslijedile i mnoge druge grupe, poput Jeremy & The Satyrs (1967.), Gary Burton's Quartet, Fourth Way Mikea Nocka, Dreams braće Brecker i drugi.

Kvalitetu, prve uspjehe i veliku popularnost tih grupa, a time i izvanrednu mogućnost zarade, ubrzo su iskoristile mnoge diskografske kuće, pa je kvaliteta glazbe sve više opadala, a zvuk se *fusiona (jazz-rocka)* sve više približavao pojmu "smooth jazz". U tom trenutku (1967./68.), kao ključna osoba koja će ne samo vratiti "ugled" *fusion* glazbi već ju podići na jedan viši stupanj, pojavljuje se Miles Davis, koji je po ne prvi put bio odlučujućom osobom u formiranju nekog stila. I sâm u potrazi za novim zvukom, Miles je intenzivno pratio zbivanja u *rocku* (Jimi Hendrix, James Brown, Sly Stone) te ubrzo uvidio važnost koju je nudila elektronika. Miles je, čini se, bio jedinstvenim uzorom visokokvalitetne glazbe koja je uslijedila, koja je nadišla sve učestalije prisustvo "slabog" *jazza*, a sve jačeg tržišta popularne glazbe. Dakle, uzorom onima koji su stasajući s njim i ostali poput njega simbolima *jazza*, do današnjih dana. Radi se o glazbenicima poput Joea Zawinula, Chicka Coreae, Herbieja Hancocka, Johna McLaughlina i Tonyja Williamsa koji su, zajedno s Milesom ostvarili album "In a Silent Way" (1969.) te njime pokrenuli lavinu *fusion* atmosfere. Šest mjeseci nakon toga nastaje "Bitches Brew" (1970.), album koji je "definirao" *fusion* pokret, te ostao možda najprodavanijim *jazz* albumom uopće. Zvuk Milesove trube koji mjestimice podsjeća na onaj električne gitare, mnogima je bio (i ostao) uzorom, kao i njegov spoj *jazza*,

rocka i elektronike. Nakon takvog uzora, ubrzo su svoje mjesto našli Wayne Shorter i Joe Zawinul koji su, oformivši Weather Report, ostali možda najdulje na *fusion* sceni. Uslijedili su legendarni *bandovi* poput: Return to Forever Chicka Coreae koji je u *fusion* unio i latino elemente, te Mahavishnu Orchestra, koji je oformio gitarist John McLaughlin i mnogi drugi.

Sredinom 1970-ih, kad je gomilanje *fusion bandova* uzrokovalo jačanje marketinga, a time i sve lošiju glazbeno-umjetničku kvalitetu, *fusion* je sve češće etiketiran kao kombinacija *jazza* sa “ispraznim” *popom* i *r&b*-jem, pa se uskoro za takvu vrst glazbe počeo upotrebljavati pogrdni pojam “fuzak”.

O nastavku *jazz-rocka*, odnosno *fusiona* u užem smislu moglo bi se također govoriti, ali možda ne toliko kroz nove grupe koje nastoje nastaviti nešto što je možda završilo, te svoju kvalitetu, inventivnost, odnosno svoj smisao ostavilo negdje 1970-ih godina. Međutim, kroz umjetnost onih koji su nekad i započeli u *jazz-rocku* vidljivi su možda najbolji primjeri nastavka takve glazbe. Tu bi se npr. ubrajao John McLaughlin.

Kako je rečeno na početku, *fusion* (u širem smislu) je ipak pronašao svoj put do opstanka, ali na jedan evoluciji prirodan način. Prilagodio se vremenu i okolini, te postao možda jednim od najizraženijih pojava u glazbi. *Jazz* kao njegova konstanta te najčešće svjedok interpretativne vještine, na najraznolikije se načine danas spaja s *funkom*, *bluesom*, *rockom*, *hip-hopom*, afričkim, kubanskim i inim tradicijskim glazbenim elementima, *avant-gardom*, klasičnom glazbom, itd., te time postaje ono što možda najbolje opisuje naše vrijeme, a to je fuzija (*fusion*).

Izbor diskografije:

MILES DAVIS: In A Silent Way

Sony BMG 88697127652

MILES DAVIS: Bitches Brew

Columbia/Sony Music 88875 079792

WEATHER REPORT: Weather Report

Columbia CK 48824

HERBIE HANCOCK: Head Hunters

Columbia/Sony Music 88697843472

FRANK ZAPPA: The Grand Wazoo

Zappa Records 0238492

SANTANA: Lotus

Columbia C2K 46764

LARRY CARLTON: Last Nite

GRP Records (1986.) 050 125-2

CHICK COREA: Priceless Jazz

GRP Records 059 878-2

JOHN MCLAUGHLIN

and Mahavishnu Orchestra: Adventures in Radioland

Verve 519 397-2

JOHN PATITUCCI: Sketchbook

GRP Records 059 617-2

BUGGE WESSELTOFT: Moving (New Conception of Jazz)

Emarcy 013 534-2

BARBARA DENNERLEIN: Take off!

Verve 527 664-2

MARC JOHNSON: The sound of summer running

Verve 539 299-2